

**ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 1
im. Marii Skłodowskiej-Curie
w Kluczborku**

**SZKOLNY PROGRAM
WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY**

**na lata szkolne
2023/2024 – 2027/2028**

**„Trzeba mieć wytrwałość i wiarę w siebie,
trzeba wierzyć, że się jest do czegoś zdolnym
i osiągnąć to za wszelką cenę”**

Maria Skłodowska-Curie

I. WYCHOWANIE

Podstawa prawna:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120, poz. 526).
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 10 grudnia 1948 r.
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 984 ze zm.)
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.).
- Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 700).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1449).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1604).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356 ze zm.) lub
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym
- Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2023/2024.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591 z późn.zmianami)
- Manifest Bibliotek Szkolnych UNESCO/IFLA ogłoszony w 1999 r., 2012 r.
- Uchwała Nr 180/215 Rady Ministrów z dnia 6 października 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” z późn.zmianami

Wstęp

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny (zwany dalej SPW-P) realizowany w Zespole Szkół Nr 1 w Kluczborku opiera się na hierarchii wartości przyjętej przez Radę Pedagogiczną, Radę Rodziców i Samorząd Uczniowski, wynikających z przyjętej w szkole koncepcji pracy. Treści Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego są spójne ze statutem szkoły w tym warunkami i sposobem oceniania wewnątrzszkolnego.

Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca całej społeczności szkolnej oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno wolę rodziców, jak i priorytety edukacyjne państwa. Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie uczniów w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej. Proces wychowania jest wzmocniany i uzupełniany poprzez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

SPW-P określa sposób realizacji celów kształcenia oraz zadań wychowawczych zawartych w podstawie programowej, uwzględniając kierunki i formy oddziaływań wychowawczych, których uzupełnieniem są działania profilaktyczne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli.

SPW-P został opracowany na podstawie diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych i innych problemów występujących w środowisku szkolnym, z uwzględnieniem:

- wyników nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora,
- ewaluacji ubiegłorocznego programu wychowawczo-profilaktycznego realizowanego w okresie od roku szkolnego 2017/18 do 2022/23,
- wniosków i analiz (np. wnioski z pracy zespołów zadaniowych, zespołów przedmiotowych, zespołów wychowawczych, analiza wyników ankiet, bieżących obserwacji, rozmów przeprowadzonych z uczniami, rodzicami i nauczycielami,
- wyników kontroli organów nadzoru pedagogicznego,
- innych dokumentów i spostrzeżeń ważnych dla szkoły (np. uwagi, spostrzeżenia, wnioski partnerów szkoły, analizy dostępnych artykułów naukowych, raportów, opracowań dotyczących przewidywanych zagrożeń cywilizacyjnych, wpływu mediów na rozwój emocjonalny i społeczny ucznia oraz ogólnego stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży).

Podstawowym celem realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest wspieranie młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom problemowym, ryzykownym. Ważnym elementem realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest kultywowanie tradycji i ceremoniału szkoły oraz wychowanie w poszanowaniu wartości uniwersalnych.

Diagnoza stanu potrzeb

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Diagnoza sytuacji rodzinnej i materialnej uczniów	- Analiza dokumentów uczniów - Sporządzenie listy uczniów wymagających pomocy - Rozmowy z uczniami, rodzicami/prawnymi opiekunami, kuratorami sądowymi	Wychowawcy Pedagog Psycholog
Zebranie informacji nt. specyficznych trud-	- Analiza opinii i orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej - Sporządzenie wykazu uczniów wymagających pomocy	Wychowawcy Pedagog

ności w nauce	psychologiczno-pedagogicznej - Organizacja zajęć dydaktyczno – wyrównawczych zgodnie z zapotrzebowaniem	
Diagnoza funkcjonowania psychospołecznego i emocjonalnego	- Obserwacja uczniów - Rozmowy z uczniami, rodzicami, nauczycielami	Wychowawcy Pedagog Psycholog

Zadania szkoły w zakresie wychowania

Wspomagać rozwój osobowy ucznia we wszystkich wymiarach:

- intelektualnym:
  - Uświadomienie uczniom celu nauki szkolnej i motywowanie do wzmożonego wysiłku, który ma służyć lepszemu przygotowaniu do podjęcia dalszej nauki czy pracy zawodowej.
  - Rozwijanie dociekliwości poznawczej ukierunkowanej na poszukiwanie prawdy oraz wspieranie postawy obiektywizmu wobec otoczenia.
  - Kształtowanie i rozwój umiejętności organizowania czasu wolnego.
  - Wspomaganie w odkrywaniu własnych uzdolnień, możliwości i indywidualności.
  - Rozwijanie samodzielności i przedsiębiorczości.
  - Przygotowanie do współzawodnictwa na rynku pracy.
  - Wsparcie i przygotowanie do podejmowania ważnych decyzji zawodowych, rodzinnych i społecznych.
  - Rozbudzanie wyobraźni, pomysłowości i kreatywności.
  - Kształtowanie umiejętności planowania samorozwoju.
- psychicznym:
  - Rozwijanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości i pewności siebie, budowanie samoakceptacji i właściwej samooceny.
  - Rozwijanie zdolności adaptacyjnych, otwartości i umiejętności zarządzania zmianą.
  - Kształtowanie i rozwijanie umiejętności efektywnej komunikacji.
  - Kształtowanie motywacji do wyznaczania i osiągnięcia celów.
  - Rozwijanie umiejętności rozumienia siebie i innych.
  - Rozwijanie umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć oraz emocji.
  - Kształtowanie poczucia sprawstwa oraz postawy uważności na własne potrzeby i odczucia.
- społecznym:
  - Kształtowanie postawy tolerancji wobec różnic międzykulturowych oraz różnic na tle religijnym, czy jakimkolwiek innym.
  - Kształtowanie postawy szacunku wobec wartości uniwersalnych oraz godności człowieka.
  - Wsparcie rozwoju umiejętności nawiązywania i utrzymania kontaktów interpersonalnych.
  - Wsparcie rozwoju umiejętności współpracy w grupie.
  - Kształtowanie szlachetnych postaw życiowych takich jak: humanizm, altruizm, empatia, szacunek dla drugiego człowieka bez względu na jego rasę, pochodzenie, zachowanie, poglądy i wyznanie.
  - Wsparcie rozwoju świadomego i odpowiedzialnego podejścia do obowiązków.
  - Rozbudzanie poczucia wspólnoty.
  - Kształtowanie umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów.

- Uświadomienie znaczenie rodziny, przyjaźni, przynależności do grupy w życiu człowieka.
- patriotycznym:

Kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich poprzez:

  - Zapoznanie z miejscami i instytucjami oraz ludźmi ważnymi dla Polski,
  - Uświadomienie obowiązków wobec ojczyzny oraz wagi i znaczenia zespołowego działania na rzecz społeczności lokalnej, regionu i państwa,
  - Ukazanie wzorca państwa prawnego, funkcjonującego na podstawie mechanizmów demokratycznych, dla dobra wspólnego,
  - Obchody świąt państwowych i rocznic historycznych, wpisanie ich do tradycji szkoły,
  - Kształtowanie umiejętności wykorzystywania wiedzy o zasadach ustroju RP do interpretacji wydarzeń z życia publicznego,
  - Poznanie roli i znaczenia wyborów demokratycznych;
  - Kształtowanie umiejętności podporządkowania się wymogom procedur demokratycznych we wspólnym działaniu (np. w zespole klasowym, samorządzie uczniowskim),
  - Przekazywanie najważniejszych informacji zawartych w takich dokumentach jak: Konstytucja RP, Deklaracja Praw Człowieka, Konwencja Praw Dziecka, Karta Praw Rodziny,
  - Wsparcie i rozwój postawy szacunku wobec symboli narodowych, państwowych, religijnych oraz szkolnych.
  - Kształtowanie umiłowania języka ojczystego, jego piękna i czystości.
- zdrowotnym:
  - Wsparcie w rozwiązywaniu problemów i pokonywaniu trudności związanych z okresem dorastania i dojrzewania.
  - Rozbudzanie zainteresowań własnym zdrowiem i rozwojem.
  - Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz napojów energetycznych i innych substancji szkodliwych.
- kompetencji czytelniczych
  - Zainteresowanie uczniów, nauczycieli, rodziców zbiorami biblioteki szkolnej.
  - Wspomaganie procesu nauczania poprzez realizację zagadnień edukacji czytelniczej i medialnej.
  - Kształtowanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji oraz zbiorów różnych bibliotek (szkolnej, publicznej, pedagogicznej).
  - Upowszechnianie czytelnictwa i rozwijanie kompetencji czytelniczych.
  - Wyrabianie nawyku czynnego uczestnictwa w przedsięwzięciach biblioteki, kształtowanie postawy szacunku dla polskiego dziedzictwa kulturowego, historycznego, regionalnego.

Rozwój intelektualny

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Uświadomienie uczniom celu nauki szkolnej i motywowanie do wzmoczonego wysiłku, który ma służyć lepszemu przygotowaniu do podjęcia dalszej nauki czy pracy	<ul style="list-style-type: none"> - systematyczna analiza wyników nauczania i frekwencji - uświadomienie uczniom istoty zdobycia kwalifikacji zawodowych - zajęcia nt. zasad skutecznego uczenia się - zajęcia nt. motywacji, organizacji pracy - zajęcia dydaktyczno-wyrównawczych w razie 	<ul style="list-style-type: none"> Pedagog Wychowawcy Nauczyciele

zawodowej	potrzeby	
Rozwijanie dociekliwości poznawczej ukierunkowanej na poszukiwanie prawdy oraz wspieranie postawy obiektywizmu wobec otoczenia.	- realizowanie w/w zadań zgodnie z podstawą programową na lekcjach zwłaszcza przedmiotów humanistycznych	Nauczyciele
Kształtowanie i rozwój umiejętności organizowania czasu wolnego	- wycieczki - wyjścia do teatru, kina, muzeum - zajęcia pozalekcyjne adekwatne do potrzeb uczniów - motywowanie do udziału w konkursach - imprezy szkolne - udział w bieżących wydarzeniach kulturalnych	Wychowawcy, Nauczyciele, Pedagog, Psycholog
Wspomaganie w odkrywaniu własnych uzdolnień, możliwości i indywidualności	- motywowanie do udziału w konkursach wiedzy, plastycznych i innych - rozmowy indywidualne z uczniami mającymi problemy z nauką lub szczególnie uzdolnionymi - współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną	Nauczyciele Pedagog Psycholog
Rozwijanie samodzielności i przedsiębiorczości	- Dzień Przedsiębiorczości - Ogólnopolski Tydzień Przedsiębiorczości - spotkania ze znaczącymi osobami w danej dziedzinie (np. ekonomia, bankowość, księgowość)	Doradca zawodowy Nauczyciele przedmiotów zawodowych
Przygotowanie do współzawodnictwa na rynku pracy	- spotkania z przedstawicielami PUP i WUP - zajęcia warsztatowe dot. auto-prezentacji, rozmowy kwalifikacyjnej, sporządzania dokumentów aplikacyjnych	Doradca zawodowy
Wsparcie i przygotowanie do podejmowania ważnych decyzji zawodowych, rodzinnych i społecznych	- działalność Szkolnego Ośrodka Kariery - zajęcia z doradcą zawodowym - zajęcia warsztatowe z zakresu efektywnego podejmowania decyzji - zajęcia dotyczące określania celów i drogi ich realizacji	Doradca zawodowy Psycholog Pedagog
Rozbudzanie wyobraźni, pomysłowości i kreatywności	- motywowanie do poszukiwania kreatywnych rozwiązań problemów - organizowania wewnętrznych konkursów - motywacja do tworzenia materiałów promujących szkolne imprezy okolicznościowe w sieci i/lub innych instytucjach	nauczyciele pedagog psycholog
Kształtowanie umiejętności planowania samorozwoju.	- zajęcia z doradcą zawodowym - zajęcia dotyczące określania celów i drogi ich realizacji - motywowanie do planowania kolejnych działań	Doradca zawodowy Pedagog Psycholog Nauczyciele

Rozwój psychiczny

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Rozwijanie i wzmocnianie poczucia własnej wartości i pewności siebie, budowanie samoakceptacji i właściwej samooceny	- zajęcia psychoedukacyjne i warsztatowe - zajęcia z wychowawcami - indywidualne spotkania z psychologiem - wsparcie i życzliwość ze strony nauczycieli	Psycholog Wychowawcy Nauczyciele
Rozwijanie zdolności adaptacyjnych, otwartości i umiejętności zarządzania zmianą	- warsztaty dla maturzystów „Sztuka zdawania egzaminów z elementami relaksacji” - radzenie sobie z trudnościami – zajęcia psychoedukacyjne i/lub warsztatowe - zarządzanie zmianą – zajęcia psychoedukacyjne	Pedagog Psycholog
Kształtowanie i rozwijanie umiejętności efektywnej komunikacji.	- zajęcia nt. komunikacji interpersonalnej (warsztaty komunikacji, rozwiązywania konfliktów w grupie, gry komunikacyjne)	Wychowawcy Pedagog Psycholog
Kształtowanie motywacji do wyznaczania i osiągania celów	- zajęcia nt. kreatywności – twórczego podejścia do rozwiązywania problemów - warsztatowe zajęcia dotyczące efektywnego procesu podejmowania decyzji oraz rozwiązywania problemów	Wychowawcy
Rozwijanie umiejętności rozumienia siebie i innych.	- zajęcia z psychologiem - zajęcia z wychowawcami	Psycholog Wychowawcy
Rozwijanie umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć oraz emocji.	- zajęcia nt. rozpoznawania, nazywania i znaczenia uczuć w życiu człowieka - zajęcia nt. wyrażania uczuć i sposobów radzenia sobie z uczuciami	Psycholog Wychowawcy
Kształtowanie poczucia sprawstwa oraz postawy uważności na własne potrzeby i odczucia.	- zajęcia nt. efektów własnej aktywności we wszelkich dziedzinach życia i konsekwencji swoich działań - uwrażliwianie na własne potrzeby oraz rozwijanie umiejętności ich uwzględniania	Psycholog

Rozwój społeczny

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Kształtowanie postawy tolerancji wobec różnic międzykulturowych, różnic na tle religijnym, lub innym.	- zajęcia nt. różnic i podobieństw między ludźmi różnych narodowości - zajęcia dotyczące tolerancji, akceptacji	Wychowawcy Psycholog Pedagog
Kształtowanie postawy szacunku wobec wartości uniwersalnych oraz godności człowieka.	- zajęcia nt. wartości uniwersalnych dla człowieka - zajęcia nt. godności osobowej i osobistej człowieka	Wychowawcy Pedagog Psycholog

Wsparcie rozwoju umiejętności nawiązywania i utrzymania kontaktów interpersonalnych oraz umiejętności współpracy w grupie	<ul style="list-style-type: none"> - ustalenie reguł współdziałania w klasie i szkole - zajęcia integracyjne - wycieczki - organizacja imprez klasowych i szkolnych - zajęcia lekcyjne - angażowanie niepełnosprawnych kolegów w życie szkoły - zajęcia nt. prawidłowej komunikacji - zajęcia nt. konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, asertywności, negocjacji i mediacji - zajęcia nt. zasad savoir-vivre 	Wychowawcy Nauczyciele Pedagog Psycholog
Kształtowanie szlachetnych postaw życiowych takich jak: humanizm, altruizm, empatia, szacunek dla drugiego człowieka bez względu na jego rasę, pochodzenie, zachowanie, poglądy i wyznanie.	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia nt. postaw altruistycznych, tolerancji, empatii - zachęcanie do organizowania pomocy koleżeńskiej w nauce - inicjowanie akcji prospołecznych – kwesty, krwiodawstwo, zbiórka karmy dla zwierząt w schronisku, Mikołajki dla dzieci z domu dziecka i inne -propagowanie działalności wolontarystycznej 	Wychowawcy Pedagog Psycholog Opiekun/owie szkolnego wolontariatu „Klub Ośmiu – Skłodowska”
Wsparcie rozwoju świadomego i odpowiedzialnego podejścia do obowiązków.	<ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie poczucia sprawstwa i odpowiedzialności za swoje czyny - uświadamianie konsekwencji niewywiązywania się z obowiązków 	Wychowawcy Nauczyciele
Rozbudzanie poczucia wspólnoty.	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia integracyjne - zajęcia z budowania zespołu 	Wychowawcy Psycholog
Kształtowanie umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów.	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia nt. efektywnej komunikacji - zajęcia nt. konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, sztuki prowadzenia sporów - zajęcia nt. asertywności - organizowanie pomocy i wsparcia koleżeńskiego 	Wychowawcy Pedagog Psycholog
Uświadomienie znaczenie rodziny, przyjaźni, przynależności do grupy w życiu człowieka.	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja zajęć „Wychowanie do życia w rodzinie” - zajęcia nt. roli rodziny w życiu człowieka - zajęcia psychoedukacyjne 	Dyrekcja Wychowawcy Pedagog Psycholog

Rozwój patriotyczny

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Zapoznanie z miejscami i instytucjami oraz ludźmi ważnymi dla Polski, Kształtowanie umiejętności podporządkowania się wymogom procedur demokratycz-	<ul style="list-style-type: none"> - opieka nad grobem powstańca śląskiego - wyjścia do muzeum na wystawy lokalnych twórców - spotkania z lokalnymi twórcami - udział w lokalnych wydarzeniach kulturalnych 	Wychowawcy

nych we wspólnym działaniu (np. w zespole klasowym, samorządzie uczniowskim), Wsparcie i rozwój postawy szacunku wobec symboli narodowych, państwowych, religijnych oraz szkolnych.		
Kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich; Przekazywanie najważniejszych informacji zawartych w takich dokumentach jak: Konstytucja RP, Deklaracja Praw Człowieka, Konwencja Praw Dziecka, Karta Praw Rodziny, Uświadomienie obowiązków wobec ojczyzny oraz wagi i znaczenia zespołowego działania na rzecz społeczności lokalnej, regionu i państwa,	<ul style="list-style-type: none"> - opieka nad Dębem Katyńskim - wycieczki do miejscowości ważnych dla naszego regionu - udział w lokalnych obchodach rocznic i świąt państwowych: rocznica wybuchu II wojny światowej, rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości, Święto Konstytucji 3 Maja, rocznica mordu katyńskiego i innych, - udział pocztu sztandarowego w lokalnych obchodach rocznic i świąt państwowych - kształtowanie szacunku do symboli narodowych i hymnu - akademie szkolne - dyskusje nt. wydarzeń z życia publicznego - działalność SKE „My w Europie” - wybory samorządów klasowych, SU, Młodzieżowej Rady Miasta, opiekunów SU, rzecznika praw ucznia - Dzień Patronki Szkoły – pasowanie na ucznia - zajęcia nt dokumentów zawierających katalog praw i obowiązków obywatelskich: Konstytucji RP, Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Karty Praw Rodziny, 	Wychowawcy Opiekunowie SU opiekun SKE Nauczyciele historii i WOS
Kształtowanie umiłowania języka ojczystego, jego piękna i czystości.	<ul style="list-style-type: none"> - lekcje języka polskiego - konkursy recytatorskie 	Nauczyciele zwłaszcza przedmiotów humanistycznych

Rozwój zdrowotny

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Wsparcie w rozwiązywaniu problemów i pokonywaniu trudności związanych z okresem dorostania i dojrzewania.	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia nt. problemów związanych z okresem dorastania i dojrzewania - zajęcia dotyczące sposób radzenia sobie z trudnościami 	Wychowawcy Pedagog Psycholog
Rozbudzanie zainteresowań własnym zdrowiem i rozwojem.	<ul style="list-style-type: none"> - spotkania z przedstawicielami służby zdrowia - propagowanie literatury na temat zdrowego stylu życia 	Wychowawcy Pielęgniarka Nauczyciele

	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia mające na celu propagowanie korzyści z przynależności do grupy - 	
Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz napojów energetycznych i innych substancji szkodliwych	<ul style="list-style-type: none"> - działania prewencyjne, zajęcia z wykorzystaniem filmów dotyczących szkodliwości napojów energetycznych i innych substancji psychoaktywnych, - w miarę możliwości zapraszanie znaczących gości w celu wzmocnienia przekazu informacji profilaktycznych. 	

Kompetencje czytelnicze

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Promowanie czytelnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - udostępnianie książek i innych źródeł informacji - lekcje biblioteczne - konkursy czytelnicze dla uczniów - organizacja konkursów zwiększających zainteresowanie liczbą przeczytanych książek 	Nauczyciel bibliotekarz Nauczyciele
Działalność informacyjna i poradnictwo w wyborach czytelniczych	<ul style="list-style-type: none"> - udzielanie informacji bibliotecznych, bibliograficznych, tekstowych i rzeczowych - udzielanie porad w wyborach czytelniczych - gazetki biblioteczne 	Nauczyciel bibliotekarz
Zapoznanie z księgozbiorem biblioteki, jego strukturą i nowościami	<ul style="list-style-type: none"> - lekcje biblioteczne - spotkania indywidualne 	Nauczyciel bibliotekarz
Podniesienie atrakcyjności zbiorów bibliotecznych	<ul style="list-style-type: none"> - diagnoza potrzeb i preferencji czytelniczych - zakup nowości wydawniczych - prezentacja zakupionych pozycji w czasie lekcji bibliotecznych oraz „Kącika nowości” 	Nauczyciel bibliotekarz
Zadania rozwijające wrazliwość kulturową i społeczną	<ul style="list-style-type: none"> - reklamowanie książek, wystawki zakupionych nowości - wizyty w bibliotece publicznej - organizowanie wystaw tematycznych mających na celu popularyzację literatury i jej twórców - rozwijanie nawyku poszanowania książek oraz właściwego zachowania w bibliotece i czytelnicy - rozpoznawanie zainteresowań i potrzeb uczniów poprzez badanie ich oczekiwań i upodobań czytelniczych, czuwanie nad systematycznym czytelnictwem, objęcie opieką czytelników, którzy rozpoczynają naukę 	Nauczyciel bibliotekarz Wychowawcy Nauczyciele j. polskiego
Rozwijanie kultury czytelniczej i kultury żywego słowa wśród uczniów	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja projektów w ramach programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju czytelnictwa” – dofinansowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki 	Nauczyciel bibliotekarz/ Nauczyciele

Zwiększenie potencjału edukacyjnego	- kiermasz lektur i nowości wydawniczych	
Organizacje świąt bibliotecznych i rocznic literackich	- Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych - wystawy tematyczne - konkursy czytelnicze wynikające z realizacji projektów edukacyjnych	Nauczyciel bibliotekarz Nauczyciele
Zwiększenie czytelnictwa wśród uczniów	- udział w konkursach czytelniczych i literackich - promowanie najlepiej czytających uczniów - opracowywanie i analiza statystyki czytelnictwa za każdy miesiąc pod kątem informowania nauczycieli i za ich pośrednictwem rodziców	Nauczyciel bibliotekarz Wychowawcy
Współpraca ze środowiskiem szkolnym i pozaszkolnym	- współpraca z dyrekcją szkoły w zakresie organizacji pracy i budżetu biblioteki - współpraca z nauczycielami wszystkich przedmiotów przy planowaniu zakupu literatury przedmiotowej - współpraca z nauczycielami w poznaniu uczniów i ich aktywizacji czytelniczej - udział z młodzieżą w wystawach i spotkaniach z ciekawymi ludźmi organizowanymi przez biblioteki publiczną i pedagogiczną - współpraca ze Szkolnym Klubem Europejskim w ramach realizacji projektów edukacyjnych - współpraca z nauczycielami bibliotek publicznej i pedagogicznej	Nauczyciel bibliotekarz
Wykorzystywanie nowoczesnych technologii w ramach Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej	- korzystanie przez uczniów ze stron internetowych, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji, multimediiów - korzystanie z centrum przez nauczycieli – opracowywanie materiałów edukacyjnych i informacyjnych. - platforma edukacyjna	Nauczyciel bibliotekarz
Włączenie rodziców w życie biblioteki szkolnej	- zapoznanie rodziców z ofertą biblioteki - zainteresowanie rodziców różnymi zbiorami, szczególnie z zakresu wychowania i nauczania związanego ze środowiskiem rodzinnym - zwiększenie zainteresowania rodziców czytelnictwem swoich dzieci - informowanie o czytelnictwie dzieci - Dni Otwarte Szkoły	Nauczyciel bibliotekarz Nauczyciele

Nasz absolwent:

Dążeniem Zespołu Szkół Nr 1 jest przygotowanie uczniów do efektywnego funkcjonowania w życiu społecznym oraz podejmowania samodzielnych decyzji w poczuciu odpowiedzialności za własny rozwój. Uczeń kończący szkołę, posiada następujące cechy:

- kieruje się w codziennym życiu zasadami etyki i moralności,
- zna i stosuje zasady dobrych obyczajów i kultury bycia,
- szanuje siebie i innych, jest odpowiedzialny za siebie i innych,
- prezentuje aktywną postawę w promowaniu dbałości o środowisko naturalne,
- zna historię i kulturę własnego narodu i regionu oraz tradycje szkoły,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny życia, a także ochrony przed chorobami zakaźnymi (np. COVID-19) i cywilizacyjnymi,
- zna i rozumie zasady współżycia społecznego,
- jest tolerancyjny,
- korzysta z różnych źródeł wiedzy i informacji, racjonalnie wykorzystuje narzędzia i technologie informatyczne,
- jest ambitny, kreatywny, odważny, samodzielny oraz potrafi radzić sobie z trudnościami i niepowodzeniami,
- posiada wiedzę na temat współczesnych zagrożeń społecznych i cywilizacyjnych, podejmuje odpowiedzialne decyzje w trosce o bezpieczeństwo własne i innych,
- zna zasady ochrony zdrowia psychicznego (w tym w sytuacji kryzysowej wywołanej m.in. zagrożeniem epidemicznym, przymusową migracją, zagrożeniem militarnym, zagrożeniem ekologicznym) oraz czynniki chroniące przed zagrożeniami wynikającymi m.in. z długotrwałej izolacji społecznej, permanentnego stresu, wszechobecnego przeciążenia informacyjnego, zderzenia z odmiennością kulturową),
- rozumie związek między pogorszeniem się stanu zdrowia psychicznego a podejmowaniem zachowań ryzykownych i problemów z tym związanych (np. stosowanie substancji psychoaktywnych, przemoc, konflikty z prawem),
- szanuje potrzeby innych i jest chętny do niesienia pomocy, nabywa stałe sprawności w czynieniu dobra,
- integruje się z rówieśnikami i prawidłowo funkcjonuje w zespole,

II. PROFILAKTYKA

Szkoła realizuje działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną wśród uczniów, ich rodziców i opiekunów oraz nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły. Szkoła ma obowiązek wspierać wszechstronny rozwój ucznia i stwarzać mu warunki do zdobycia wiedzy i umiejętności służących przeciwdziałaniu wszystkiemu co zagraża zdrowiu i bezpieczeństwu.

Coraz więcej uczniów zaczyna przejawiać zachowania sugerujące zagrożenie niedostosowaniem społecznym: nikotynizm, sięganie po alkohol, narkotyki czy inne używki, zainteresowanie sektami i pornografią, wagary, stosowanie przemocy, wchodzenie w konflikt z prawem. Wszystkie te czynniki powodują zachwianie hierarchii wartości i poszukiwanie łatwych i szybkich sposobów rozładowania lęku, niepewności czy frustracji.

Realizacja programu profilaktyki umożliwi uczniom zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych w budowaniu dojrzałej osobowości, nauczy asertywnych zachowań w sytuacjach zagrożeń, przestrzegania norm społecznych i realizowania własnych potrzeb z poszanowaniem drugiego człowieka.

Program ten opiera się na tzw. profilaktyce pozytywnej, która koncentruje się na:

- odkrywaniu i wzmacnianiu zasobów i potencjału jednostki, w tym na promowaniu pozytywnych umiejętności życiowych u uczniów,
- odkrywaniu i wzmacnianiu zasobów i potencjałów bliskiego środowiska rodzinnego i szkolnego, przyjmując założenie, że skuteczna obrona przed zagrożeniami wymaga zdobycia pozytywnych umiejętności i kompetencji.

Podstawy prawne:

- Ustawa Prawo Oświatowe z 14 grudnia 2016 r. Dz. U. 2017 poz. 60
- Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 172).
- Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 165 ze zm.).
- Ustawa z dn. 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych Dz. U. 1996 Nr 10 poz. 55
- Ustawa z dn. 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego z późniejszymi zmianami
- Ustawa z dn. 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich z późniejszymi zmianami
- Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z dn. 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii Dz. U. 2015 poz. 1249

Psychospołeczna diagnoza środowiska szkolnego

Ocena zagrożeń i sytuacji ryzykownych oraz występujących problemów jest określana na podstawie:

- konsultacji z dyrekcją, wychowawcami i rodzicami
- analizy dokumentów uczniów
- rozmów z uczniami oraz obserwacji ich zachowań
- analizy frekwencji i wyników nauczania
- badań ankietowych

Cele

- Zapobieganie i zmniejszanie szkód występujących w życiu młodych ludzi w związku z sięganiem po substancje uzależniające
- Ograniczenie i eliminowanie zachowań problemowych występujących wśród młodzieży
- Kształtowanie osobowości ucznia w sposób zapewniający mu prawidłowe funkcjonowanie w środowisku szkolnym i pozaszkolnym
- Wypracowanie właściwych form współpracy z rodzicami w zakresie rozwiązywania problemów młodzieży
- Promocja zdrowego stylu życia
- Rozwijanie zainteresowań uczniów oraz przeciwdziałanie niepowodzeniom szkolnym
- Wspomaganie rozwoju moralnego uczniów
- Stwarzanie uczniom możliwości przynależenia do pozytywnych grup rówieśniczych

Narzędzia stosowane do osiągnięcia w/w celów:

- Prelekcje, dyskusje, rozmowy indywidualne, psychoedukacja, zajęcia warsztatowe

- Programy profilaktyczne
- Prezentacje i pokazy (z zastosowaniem technik multimedialnych)
- Konkursy
- Dni akcyjne i szkolne kampanie

Działania profilaktyczne

Działalność profilaktyczna obejmuje:

- wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na ryzyko zachowań ryzykownych,
- wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia,
- wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano objawy depresji lub obniżenia kondycji psychicznej, a także prowadzenie działań profilaktycznych wobec wszystkich uczniów szkoły,
- wspieranie uczniów i wychowanków, u których zaobserwowano uzależnienie od technologii cyfrowych, a także prowadzenie działań profilaktycznych wobec wszystkich uczniów szkoły (np. przekierowywanie ich uwagi na rozwój indywidualnych zainteresowań oraz angażowanie uczniów do aktywności w różnych dziedzinach).

Działania profilaktyczne realizowane są w następujących obszarach:

- Bezpieczeństwo w szkole
- Profilaktyka uzależnień
- Zachowania agresywne i przemoc
- Promocja zdrowego stylu życia
- Wagary
- Współpraca szkoły z rodzicami

Bezpieczeństwo w szkole

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Zapoznanie uczniów z zasadami zachowania w szkole i poza nią	- zapoznanie uczniów klas I z obowiązującymi w szkole normami i procedurami oraz konsekwencjami ich nieprzestrzegania - zajęcia nt. praw i obowiązków ucznia - zajęcia z przedstawicielami policji „Bezpieczeństwo na drogach” - szkolenia dla uczniów rozpoczynających praktyki zawodowe	Wychowawcy, Pedagog Technik BHP
Zapobieganie panice	- zapoznanie z zasadami zachowania się w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia - próbna ewakuacja	Technik BHP

Monitorowanie zachowania uczniów	- dyżury nauczycieli podczas przerw - obserwacja zachowań podczas zajęć lekcyjnych	Nauczyciele Pedagog Psycholog
Zapoznanie uczniów z zasadami bezpiecznego odpoczynku	- zajęcia „Bezpieczne wakacje” - zajęcia nt. zagrożeń podczas wypoczynku - spotkanie z przedstawicielami Fundacji La Strada nt. handlu ludźmi	Wychowawcy, Pedagog Psycholog

Profilaktyka uzależnień

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Zapobieganie podejmowaniu przez młodzież zachowań ryzykownych	- ankiety nt. zagrożenia uzależnieniami - zajęcia nt. wpływu tytoniu, e-papierosów, narkotyków, dopalaczy, substancji psychoaktywnych na zdrowie i zachowanie człowieka - zajęcia profilaktyczne dot. spożywania napojów energetycznych, - programy prozdrowotne obowiązujące w danym roku szkolnym, rekomendowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną - program „ARS czyli jak dbać o miłość” - wskazywanie możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy - propagowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego - procedury postępowania w sytuacji zagrożeń - międzyszkolna kampania profilaktyki antynarkotykowej - kolportaż ulotek, wystawy plakatów, konkursy	Pedagog, Psycholog Wychowawcy Koordynator ds. profilaktyki
Zapobieganie uzależnieniom behawioralnym	- zajęcia nt. uzależnienia od komputera, Internetu, telefonu, gier komputerowych itp. - zajęcia nt. skutków nieodpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych – cyberprzemoc - zajęcia nt. manipulacji z wykorzystaniem reklam	Wychowawcy Psycholog Pedagog
Ukazanie skutków kreowanego przez media stereotypu piękna	- Zajęcia nt. psychicznych zaburzeń odżywiania – anoreksja i bulimia	Wychowawcy Psycholog Pedagog

Zachowania agresywne i przemoc

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Uświadomienie istoty zachowań agresywnych i przemocy	- zajęcia nt. agresji, przemocy fizycznej i psychicznej, rówieśniczej i domowej - zajęcia dotyczące hejtu, mowy nienawiści – pojęcie, przyczyny, potencjalne skutki oraz odpowiedzialność - psychoedukacja dotycząca możliwych zagrożeń w sieci (seksting, cyberbullying)	Wychowawcy Pedagog/psycholog
Zapoznanie z konsekwencjami prawnymi	- zajęcia z przedstawicielami policji - zapoznanie z procedurą „Niebieska karta”	Pedagog/psycholog

przemocy		
Uświadomienie istoty przemocy w sieci	- zajęcia nt. przemocy w mediach – cyberprzemoc, jej wpływ na życie nastolatków i konsekwencje prawne, - zajęcia dotyczące konsekwencji nielegalnego wykorzystania wizerunku drugiej osoby, - uświadamianie zagrożeń oraz edukacja o braku anonimowości w internecie.	Wychowawcy Psycholog Pedagog
Uczenie jak zastępować i rozładowywać agresję	- trening zastępowania agresji - techniki relaksacji - radzenie sobie z napięciem i stresem	Wychowawcy Psycholog Pedagog

Promocja zdrowego stylu życia

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Zapoznanie z zasadami higieny i zdrowego odżywiania	- zajęcia nt zdrowego odżywiania i zaburzeń odżywiania - zajęcia nt. higieny osobistej	Koordinator ds. profilaktyki, Wychowawcy Pedagog Psycholog
Profilaktyka zdrowotna	- profilaktyka raka piersi – programy profilaktyczne - projekt edukacji prozdrowotnej „Rakoobrona” - Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia - Światowy Dzień Walki z AIDS – 1 grudnia - konkursy, kolportaż ulotek, wystawy plakatów, dni akcyjne	Pedagog, Pielęgniarka Koordynator ds. profilaktyki,
Zachęcanie młodzieży do aktywnego i zdrowego stylu życia	- promowanie zajęć sportowych - zajęcia relaksacyjne - organizacja wycieczek, rajdów itp.	Nauczyciele wychowania fizycznego, Wychowawcy
Kształtowanie świadomości ekologicznej	- propagowanie konieczności ochrony bioróżnorodności na świecie - wycieczki ekologiczne - akcja „Sprzątanie Świata” - działalność szkolnego koła PCK	Nauczyciele Pedagog Psycholog

Wagary

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Monitorowanie frekwencji uczniów oraz dbałość o dyscyplinę	- sprawdzanie obecności na każdej lekcji - comiesięczne monitorowanie frekwencji w celu szybkiego reagowania na negatywne trendy - bieżące informowanie rodziców/opiekunów prawnych o nieobecnościach - wdrażanie procedur mających na celu poprawę frekwencji	Wychowawcy Pedagog Psycholog
Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży	- konsultacje z kuratorami sądowymi, specjalistą ds. nieletnich KPP, pracownikami PCPR - korespondencja z instytucjami zwracającymi się o opinie o uczniu	Wychowawcy Pedagog Psycholog

Współpraca szkoły z rodzicami

Zadania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Integrowanie działań wychowawczych szkoły i rodziny	- zebrania rodziców - zapoznanie rodziców z dokumentami szkolnymi - spotkania rodziców z wychowawcami i nauczycielami - konsultacje indywidualne z pedagogiem i/lub psychologiem	Dyrekcja Wychowawcy Pedagog Psycholog
Pomoc rodzinie w sytuacjach kryzysowych	- konsultacje indywidualne - informowanie o instytucjach wspierających rodzinę - współpraca z instytucjami wspierającymi rodzinę: OPS, PCPR, Sąd Rodzinny, policja - zajęcia nt. eurosieroctwa - podejmowanie działań interwencyjnych w uzasadnionych przypadkach (Niebieska karta)	Dyrekcja, Wychowawcy Pedagog Psycholog
Ochrona praw dziecka w sytuacjach niewydolności rodziny	- współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną - współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży - wskazywanie możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy	Wychowawcy Pedagog Psycholog

Spodziewane efekty

- Zbudowanie wizerunku szkoły bezpiecznej, przyjaznej każdemu uczniowi.
- Wzrost wiedzy i świadomości uczniów i ich rodziców na temat przemocy i uzależnień oraz sposobów przeciwdziałania im.
- Umiejętne radzenie sobie w sytuacjach zetknięcia się z przemocą, uzależnieniami, presją środowiska, wykształcenie zachowań asertywnych.
- Nauczenie się pozytywnych zachowań oraz właściwego postrzegania i rozumienia ludzi, umiejętnego komunikowania się z ludźmi, funkcjonowania w grupie.
- Nabycie umiejętności dokonywania właściwych wyborów i umiejętności przewidywania konsekwencji swojego zachowania.
- Nabycie umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów.
- Nabycie umiejętności wyrażania swoich uczuć i emocji oraz radzenia sobie z nimi.

Ewaluacja i monitoring

Program wychowawczo-profilaktyczny nie jest dokumentem „zamkniętym”. Ma w założeniach Twórców ulegać zmianom wraz ze zmieniającą się rzeczywistością. Analiza jego skuteczności będzie polegać na bieżącym monitorowaniu i cyklicznej ewaluacji przez zespół wychowawczo-profilaktyczny.

Monitoring będzie obejmował:

- obserwację zmian w postawach młodzieży,
- obserwację stopnia nasilenia niekorzystnych sytuacji wychowawczych i zachowań,
- obserwację warunków w jakich program jest realizowany,

Ewaluacja będzie analizą i oceną:

- wszelkich efektów wdrażania programu
- stopnia realizacji w stosunku do założonych celów

Zespół wychowawczo-profilaktyczny będzie reagował na sugestie wychowawców, uczniów i ich rodziców, dostosowując program profilaktyki do ich oczekiwań.

Końcowa ewaluacja programu wychowawczo-profilaktycznego, czyli badanie wartości programu pod kątem przyjętych celów będzie przeprowadzona po pięciu latach.

Sporządzający:

Radaczyńska Iwona – Psycholog

Szczepanik Urszula - Pedagog